

§ 348

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle sosialidemokraattien ryhmäaloitteesta, joka koskee joukkoliikenteen käytön kasvattamista

HEL 2020-002462 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

HSL on laskenut, että käynnissä olevista suurista joukkoliikenteen investointihankkeista Raide-Jokeri, Laajasalon raitiotiet ja Kivenlahden metro aiheuttavat lipunhintoihin yhteensä noin 18 %:n korotustarpeen, mikäli lippujen subventioaste on nykyinen 50 % ja HSL:n infrakorvauksista katetaan puolet lipputuloilla. Joukkoliikenteen palvelutason ja kilpailukyvyn parantaminen tulee vaatimaan myös tulevaisuudessa merkittäviä investointeja.

Helsingin kaupunginhallitus totesi 16.9.2019 lausunnossaan HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2020-2022 seuraavaa: ”Periaate, jossa joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen investointikustannuksia kierrätetään HSL:n infrakorvausten kautta, tarjoaa mahdollisuuden kehittää kokonaisvaltaisesti seudun joukkoliikennejärjestelmää. Lippujen hintojen voimakas nostaminen infrakustannuksista johtuvien investointien kattamiseksi ei ole kestävä ratkaisu, kun seutu kasvaa vauhdilla. Subventioasteen voisi ajoittain määritellä erikseen hankekohtaisesti, jolloin kuntaosuuksien yhteenlaskettu osuus voi olla tilapäisesti yli puolet HSL:n tuloista. Tämä on perusteltua myös siksi, että infrainvestoinnit vaikuttavat myönteisesti kuntien maankäytön kehittämiseen.”

HSL:n nykyinen tariffijärjestelmä perustuu kaikkien jäsenkuntien kesken yhtenäisiin lippujen hintoihin ja kustannusten jaon periaatteisiin. Näin ollen yksittäinen kaupunki ei voi omalla päätöksellään kasvattaa subvention osuutta HSL:n kustannusten kattamisessa ja siten vaikuttaa omien kuntalaisten lippujen hintoihin. Kuntaosuuksien kasvattamisen tulee tapahtua kaikkien kuntien yhteisellä päätöksellä.

Ryhmäaloitteen tekemisen jälkeen alkaneen koronapandemian takia talouden näkymät ovat muutamassa viikossa heikentyneet olennaisesti. HSL:n joukkoliikenteen rahoitustilanne on muuttunut ainakin väliaikaisesti hyvin voimakkaasti, kun matkustajamäärä ja sen myötä lipputulot ovat pienentyneet yli 70 %:lla. HSL:n vuosibudjetti on noin 700 miljoonaa euroa vuodessa, josta puolet koostuu normaalioloissa lipputuloista ja puolet jäsenkuntien maksamista kuntaosuuksista. Pandemian

jatkueissa syksylle saakka voivat lipputulot jäädä jopa 250 miljoonaa euroa ennakoitua pienemmiksi.

Tarve talouden tasapainottamiseen tulee vaikuttamaan useita vuosia sekä HSL:n että kaupungin toimintaan ja taloussuunnitteluun. Tulevien vuosien talouteen liittyy nyt paljon epävarmuutta. Joukkoliikenteen käyttäjien luottamus pitäisi pystyä palauttamaan ja siten välttämään kulkutapaosuuden merkittävä lasku. Joukkoliikenteen käyttöön liittyy hinnoittelun lisäksi myös palvelutaso siten, että sen heikentyessä myös käyttö voi vähentyä. Lipputulojen ohjausvaikutuksesta HSL:n talouden ja toiminnan suunnittelussa ei ole tarkoituksenmukaista täysin luopua. Tarvittavat talouden sopeutustoimet tulisi osata kohdistaa siten, että lipunhinnat, palvelutaso ja kuntakohtaisten maksuosuuksien taso saataisiin pidettyä kohtuullisessa tasapainossa. Erityisesti tässä taloudellisessa tilanteessa koronapandemian vuoksi ei ole edellytyksiä edistää joukkoliikenteen matkustajille maksutonta kokeilukautta. Joukkoliikenteen maksuttomuus on myös taloudellisesti ristiriidassa sen kanssa, että samalla halutaan kehittää kasvavan seudun joukkoliikennetarjonnan palvelutasoa.

Kaupunkiympäristölautakunta ehdottaa, että Helsingin kaupunginhallituksen aiemman linjauksen mukaisesti HSL selvittää yhteistyössä kuntien kanssa, mitkä ovat mahdollisuudet ja millä tavalla voitaisiin tilapäisesti kasvattaa kuntaosuuksien määrää siten, että ne muodostaisivat yli puolet HSL:n tuloista, kun yksittäisten isojen joukkoliikenneinvestointien infrakorvaukset aiheuttavat painetta lipunhintojen korotuksille. Tulevaisuudessa korotetulla kuntaosuudella voitaisiin pitää joukkoliikenteen lippujen hintataso kohtuullisena joukkoliikenteen investointeja poistettaessa. Kuntaosuuksien kasvattaminen on myös yksi kolmesta keinosta talouden tasapainottamiseen koronan aiheuttamassa talouskriisissä.

Käsittely

Kaupunkiympäristölautakunta päätti käsitellä toimialajohtajan kuuden esityksen kokouksen viidentenä asiana.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi

Liitteet

1 Heinäluoma 26.2.20 ryhmäaloite joukkoliikenne

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Ryhmäaloite

Sdp:n valtuustoryhmä on tehnyt 26.2.2020 seuraavan ryhmäaloitteen:

”SDP:n ryhmäaloite joukkoliikenteen käytön kasvattamiseksi

Merkittävä osa matkoista tehdään Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla joukkoliikennevälineillä. Eurooppalaisessa vertailussa HSL-alue on ollut pitkään kolmen parhaan joukossa, kun on kysytty asukkaiden tyytyväisyyttä joukkoliikenteen palveluihin.

Matkustajamäärät ovat kasvaneet koko HSL:n kymmenen vuotisen historian ajan. Joukkoliikennematkoja tehtiin vuonna 2010 vajaat 327 miljoonaa ja vuonna 2018 jo lähes 390 miljoonaa. Kasvun myötä myös joukkoliikennetarjontaa on voitu lisätä. Lähitulevaisuudessa etenevät esimerkiksi Raide-Jokeri Helsingistä Espooseen, metron jatko Matinkylästä länteen sekä bussien runkoverkoston laajentaminen.

HSL-alueen kunnat ovat sopineet, että kuntaosuuksilla katetaan kokonaiskustannuksista enintään 50 %, jolloin joukkoliikenteen käyttäjät maksavat puolet kustannuksista lippumaksuina. Tämä luo painetta lippujen hintojen korottamiselle etenkin nyt, kun edessä on joukkoliikenteen sujuvuuden kannalta välttämättömiä, suuria raideinvestointeja.

Liikenne muodostaa noin viidenneksen koko Suomen kasvihuonepäästöistä. Liikenteen päästöjä tulee vähentää voimakkaasti, jotta voimme torjua tehokkaasti ilmastonmuutosta. Kunnilla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä. Pääkaupunkiseudulla on hyvät edellytykset houkutella yksityisauton käyttäjiä joukkoliikenteen pariin. Vaikka joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat kasvaneet, ei kulkutapaosuuksissa ole tapahtunut merkittävää muutosta viime vuosina. Helsingin olisi-kin yhdessä muiden HSL-kuntien kanssa ryhdyttävä toimiin joukkoliikenteen käytön suhteellisen osuuden kasvattamiseksi.

Olisi perusteltua, että jatkossa kunnat voisivat kattaa joukkoliikenteen kustannuksista yhä suuremman osuuden, jolloin lippujen hintoja voitaisiin alentaa. Joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvattaminen vaatii myös nykyistä nopeampia ja tiheämpiä joukkoliikenneyhteyksiä. Mat-

kanopeus on lipun hinnan ohella ratkaiseva tekijä kulkutavan valinnassa. HSL voisi myös toteuttaa maksuttomia kokeilujaksoja, joiden avulla voitaisiin selvittää, mikä merkitys lipun hinnalla on ihmisten kulkutapoihin.

Samaan aikaan on tärkeää, että Helsinki edistää erityisryhmien, kuten senioreiden ja opiskelijoiden lippualennuksia. Aiemmin on päätetty koululaisryhmien koulupäivän aikana toteutettavien matkojen lippumaksujen poistosta. Pienituloisten senioreiden kohdalla tulisi luopua klo 9-14 aikarajauksesta ja myöntää alennus kokoaikaisesti.

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esittää, että Helsinki edistää HSL-kuntayhtymän rahoituksen muuttamista siten, että jatkossa kunnat kattavat kustannuksista nykyistä suuremman osuuden. Tavoitteeksi asetetaan joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvu hintoja laskemalla ja yhteyksiä parantamalla. Helsinki edistää maksuttomien jaksoiden kokeiluja.”

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 7.8.2020 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi

Liitteet

1 Heinäluoma 26.2.20 ryhmäaloite joukkoliikenne

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 02.06.2020 § 339